

grond af in de gescheurde stam omhoog te klimmen. De kop is weer dicht begroeid met lange pluimen; de heele boom heeft wel wat van een Indiaansche Sachem in oorlogsdos met al zijn arendsveeren.

Maar op de grond zelf groeit geen varen.

Aan de andere zij staan in de sloot de lichtkaarsen van de waterviolier (*Hottonia palustris*), rechte zuiltjes van 1 dM. hoog of hooger, met een krans van 5 licht-wijnkleurige bloemen, waarboven een krans van halfontloken knoppen en een top, die nog meer van die kransen bevat.

Op het eerste gezicht zijn ze uit de menigte der Pinksterbloemen (*Cardamine pratensis*) niet te kennen, waarvan alleen de regelmatigheid van hun bouw ze doet verschillen. Ook zijn hun kronen vijfhoekig; die van de Pinksterbloem vierkant.

Dan weer staan we in het gras van de flauwe bermhelling in heele bedden van eereprijs (*Veronica chamaedrys*). De halfgesloten bloempjes hangen omlaag, hun bleekblauwe achterzijde doet denken aan de vale regenhemel. Dan volgen Meidoorns, eerst een hooge struik, verderop een stamboompje, alle bloemen nog in knop; daarna groote boogtakken van braam met scherpe stekels.

In een plek paardebloemen zijn er vele, die uit samengroeiing van twee of meer hoofdjes ontstaan zijn. De stelen, die ze dragen, lijken platte banden. Maar dezelfde planten hebben ook gewone bloemen op ronde stelen.

Nu herinner ik mij opeens, dat ik er tien jaar geleden een gevonden heb, die uit 7 hoofdjes was samengegroeid — een echte monsterbloem. Welke oorzaken van bodem of klimaat of weder veroorzaken deze afwijking?

Bij het Merwedekanaal houden de *Hottonia's* plotseling op.

De straatweg langs de Vecht geeft door zijn dichte boomen en de talrijke boomgaarden wat beschutting tegen de gure regenbui. Een boomgaard heeft een haag van sering, die nu overrijk bloeit, de dikke trossen hangen zwaar van de regen tegen elkander aan. In de slooten staan de paardestaarten even hoog als het jonge riet — een el hoog. Aan de voet van een wilg kijkt een eereprijsje, dat daar voor de regen beschut staat, met zijn diep, helderblauw oog ons eenzaam aan.

Uit de beschermende boomenrij gaan we een zijpad in naar een overhaal.

De stuifwolken van de regen vliegen over de Vecht in dezelfde richting met de stroom. De aanlegplaats is een elzenstoof, hij hangt over het water; de golven hebben

de klei van tusschen zijn wortels weggespoeld, zoodat er miniaturgrotten ontstaan zijn, een goede schuilplaats voor otters.

Aan de overzijde komen we langs een appelboompje, een onnoozel klein stangetje, maar weer mooier in bloei dan de herinnering die we ervan hadden, of de verwachting die we koesterden.

Dat is ieder jaar zoo. Als zij weer voor het eerst verschijnen, zijn de hazelkatjes lichter en helderder, de speenkruidbloempjes glanzender, de sterretjes der vergeetmij-nietjes dieper blauw, dan wij ons voorstelden. Het welriekend viooltje, in 't gras verscholen, is een nieuwe verrassing, zijn geur, niet vergeten, toch iets nieuws.

Zoo is alles in de lente. Twintig dankbare jaren van waarneming en genot hebben zelfs aan het meest gewone nog niets van zijn aantrekkelijkheid en frisheid ontnomen.

In de gure regen van deze Hemelvaartsdag, die met een teleurstelling begon, staan wij bewonderend stil bij de eenvoudige appel-tak met zijn bloemen en knoppen.

Dan slaan we het lijnrechte wegje in naar Nederhorst den Berg. De slooten zijn weer vol met bloeiende paardestaarten.

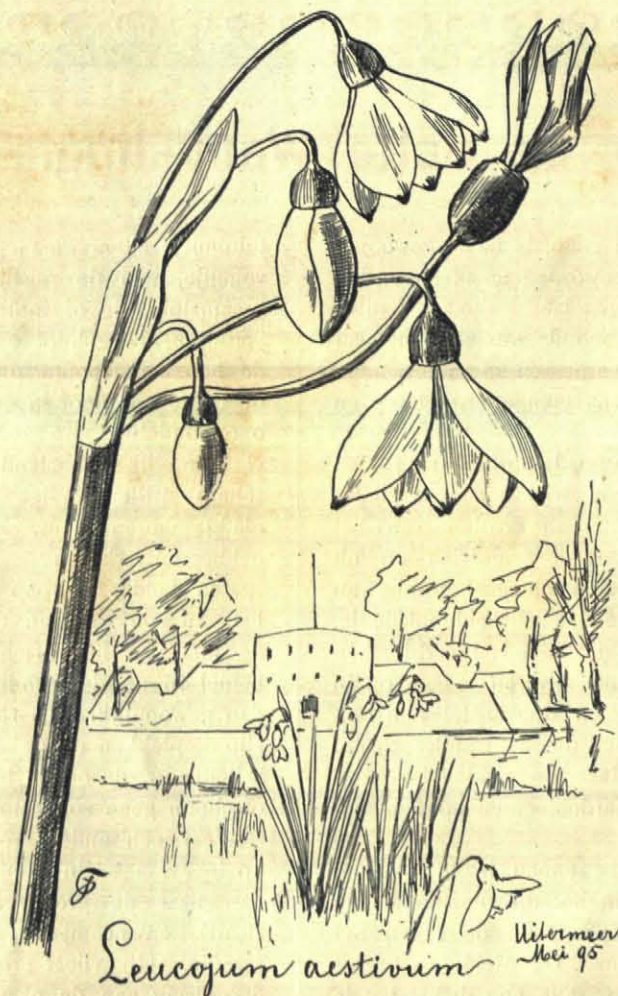
In Nederhorst staan weer echte boomen-tempelzuilen. Een vlucht duiven scharrelt in het effen zand van de eikenlaan, die naar het slot voert. Weldra dolen wij in het park eromheen, onder de groote berberis, die gesteund moet worden, langs bloeiende groepen van Rhododendron en sering, gouden regen en Azaleas, naar de reuzen-hazelaars, waaraan de vrucht zich begint te ontwikkelen en de tulpenboom — werkelijk een boom; 10 M. hoog en een kroon met een

straal van 10 M., zijn bladeren met hun uitgeknipte toppen staan nog ijl.

De toegang is verboden, maar ondanks onze botaniseertrommels durven wij de paden wel betreden, de zeldzame *Paris quadrifolia* daar onder de hooge iepen, is voor onze verzamelgrage handen veilig; een zware beproeving, maar gelukkig doorstaan.

En nu de brug over naar links en bij de tweede sluis weer naar rechts. Daar is de Ankeveensche vaart, het Ankeveensche pad, de toegang tot de Ankeveensche plassen.

De sluiskolk en de vaart zelve zijn weer bevoerd met plompbladeren — evenals in 't Gein; ook drijven bruinroode schijven aan de oppervlakte. Kalmoes, zeggen en biezenvormen de oeverzoom en weldra vertoont zich ook de prachtige waterklaver, de plant met het Japanse

over, die voor verreweg het grootste deel der planten voldoende zijn.

Een snuffje van een poeder nu, dat uit dit vijftal is samengesteld, werd in de flesch geworpen, waarop de boon, op de vorige bladzijde geteekend, is gegroeid.

De namen zijn gelukkig makkelijk te onthouden:

Salpeter,
gips,
beenderkalk,
Engelsch zout
en ijzer.

Om nu het recept voor proeven met plantenvoedsel te bereiden, moet men zuivere stoffen nemen.

Het best doet ge, met bij uw gewone apotheker te gaan en hem het recept over te geven met de mededeeling, dat dit niet voor een zieke uit het gezin is, wat hij natuurlijk ook dadelijk bemerkt; maar dat ge eens een proef wilt nemen en hij u de zuivere stoffen zoo goedkoop mogelijk moet leveren:

Schrijf het recept dan zoo:

10 gram salpeterzure kali (salpeter),
5 „ zwavelzure kalk (gips),
5 „ zwavelzure magnesia (Engelsch zout),
5 „ phosphorzure kalk (beenderkalk),

en een klein fleschje met een sterke oplossing van chloor-ijzer, of een zwakke oplossing van ijzervitriool.

Dat zal niet veel meer dan een kwartje kosten, anders moet ge uw huisdokter maar eens vriendelijk vragen, het voor u klaar te laten maken, die krijgt het van zijn apotheker natuurlijk voor een prikje.

Laat de pakjes elk afzonderlijk in een papier doen. Als de heele boel door elkaar gemengd is, kunt ge er niets anders van leeren, dan dat de boonen, de mais, of welke planten ook, er goed op groeien willen; maar dan hadt ge de apotheker ook niet nodig en zoudt ge deze stoffen wel hier en daar bij elkaar kunnen scharrelen: de zwavelzure kalk b. v. door de onderkant van een gipsbeeldje wat af te schrapen; of wel, door eenvoudig sigarenasch te nemen. Dit laatste lukt echter niet altijd evengoed, wellicht doordat de zouten waaruit sigarenasch bestaat, alleen uit de bladeren, en niet uit de geheele plant afkomstig zijn, ook misschien, doordat bij de bewerking van de bladeren tot rooktabak sommige stoffen van aard zijn veranderd.

Toch heb ik indertijd wel eens goede resultaten er mee verkregen. Een heel jong madeliefje en een dito viooltje heb ik eens op duinwater met sigarenasch gezet; binnen vier weken waren de plantjes minstens zesmaal zoo groot geworden, het madeliefje had eens 8 bloemen tegelijk en die waren veel grooter dan die bloemen gewoonlijk zijn. Met die sigaren-asch moet ge niet te zuinig zijn en dikwijls bijvullen.

Slechte sigaren, die door de kunst van de fabrikant goed brandbaar zijn gemaakt, leveren het beste plantenvoedsel; de oorzaak hiervan moet ge maar eens zelf uitvissen.

Wat de apotheker u levert, is voor een heel vat plantenvoedsel voldoende; hoe minder ge in de flesschen doet, hoe beter; alleen van de salpeterzure kali, moet er zoowat tweemaal zooveel in, als van de andere stoffen.

Wat er op een punt van een zakmesje kan, is al ruim voldoende voor een proef-flesch van een liter inhoud. Vooral

met het ijzer moet ge zuinig zijn: één druppel is meer dan genoeg op een liter.

Toen ik voor het eerst deze proeven nam, heb ik vaak teleurstelling ondervonden, doordat ik te veel ijzer nam. Later nam ik een griffel, doopte de punt in het fleschje met de ijzer-oplossing, klopte de griffel even af en stak die daarop in de proef-flesch. Wat er aan de griffel was blijven hangen, bleek meestal ruim voldoende.

Neemt ge van de andere stoffen te veel, dan sterven de wortels ook al binnen korte tijd.

Ook moet ge een snuffje kenkenzout bij het water voegen, vooral wanneer ge geen gedistilleerd water hebt kunnen krijgen; dat houdt de scheikundige verbinding, die de voedingszouten op de lange duur met elkaar kunnen aangaan, eenigszins tegen.

Om de veertien dagen of drie weken dient het water vernieuwd te worden; het voedsel is dan nog lang niet verbruikt door de groeiende plant; maar de ondervinding heeft geleerd, dat dit in de meeste gevallen wenschelijk is; het is dan uitstekende mest voor bloemen in potten. Later hoop ik u veel beter en sneller werkende stoffen aan de hand te doen en ook ander voedsel voor de watercultuur, maar om de zaak goed te leeren begrijpen, schijnt mij dit voorloopig het beste.

Het ijzer doe ik er in, na het zout; vroeger ging ik andersom te werk, maar dan kwamen er soms, niet altijd, bruine wolken in het water, die op de bodem zakten en niet weer oplosten.

Hoe dit komt weet ik nog niet zeker; maar het is zoo, dat kunt ge zelf probeeren.

Al de voedingszouten lossen niet dadelijk op in het water; van de gips en de beenderkalk lost maar een heel klein beetje op, de rest zakt op de bodem; maar de wortels van de proef-plant zoeken die wel op, en maken ze zelf oplosbaar, naarmate ze er behoefte aan hebben. Hoe die vork aan de steel zit, hoop ik u later ook te wijzen.

Nu moet ge ook al vast een flesch met zuiver water zonder voedingszouten gereed houden; op dezelfde manier ingericht als de overige. In die flesch kunt ge de planten overbrengen bij het ververschen van het voedsel.

Dit van tijd tot tijd overbrengen in schoon water of zwak kalkwater is gebleken buitengewoon voordeelig te zijn voor de planten; waarschijnlijk voorkomt men daarmee het mislukken, ten gevolge van te sterke voeding; het is in elk geval bepaald aan te raden.

Laat nu uw planten een poosje rustig doorgroeien; later zullen we eens probeeren, één voor één de voedingsstoffen weg te laten, om te zien wat er dan gebeurt, dan heb ik ondertusschen gelegenheid, u het een en ander te vertellen van de manier, waarop de plant zijn voedsel uit de lucht en het water verwerkt en tevens, hoe die stoffen in de lucht en ook in de aarde komen; want in de aarde groeien toch de meeste planten.

Zooals ik al gezegd heb, is 't voor ieder van onze lezers die het nog niet weet, dunkt me wel de moeite waard eens iets te hooren, van die wonderlijke verwerking van doode stoffen, — van gassen, water en zouten — tot levende wezens, tot planten, tot dieren en menschen; want de planten leveren immers het sopje, dat zij gebrouwen hebben,

type: groote bloemen, wit, rood gepunt, en elk der vijf kroonslippen van binnen bedekt met fijne schitterend witte satijnraden; de knoppen, porseleinglanzend, wit, met een vlug likje paars aan den tip. Honderden slanke trossen ervan verrijzen uit de vaalgroene sierlijke reuzen-klaverbladen. Ze smaken bitter.

Voorbij de molen is links een rand van wilgen en knot-esschen. Daartusschen een weelderige bladerenmassa van berenklaauw, groot hoefblad en wilde zuring met duizenden mooie roode bloempjes van *Geranium Robertsonianum* knikkend in de regen. De koekoek roept in de verte en dichterbij zingt een kleine karrekiet. Dat eentonig scherp wijsje verlaat ons in de beide eerste uren niet meer.

Gelukkig is de boschrietzanger er ook al even onvermoeid en wat heeft die een beeldig liedje, iets van nachtegaal en leeuwerik tegelijk.

Nu komt een dwarsdijk, de Oude Goch, weer met *Hottonia* en weer andere soorten van *Fonteinkruid*. De lepels van de waterweegbree, in groepen bijeengeschaard, verheffen zich van afstand tot afstand en in een hoekje, in een rietpoel tegen een elzebosch met varens doorgroeid, staan de ietwat bredere bladeren van het slangenkruid, de zeldzame *Calla palustris*.

Dan een moeras met elzen, wilgen, berken en lijsterbes met wilde hop en kamperfoelie doorstrengeld, waaruit ieder oogenblik karrekieten en andere rietzangers zingend omhoog warrelen en na tien tellen zingend weer verdwijnen. Daar tusschen zijn open plekken, waar moerasvaren de plaats van gras inneemt en lichtgetint door duizenden en nog eens duizenden bloemen van waterklaver en valeriana. De dijk zelve is op sommige plaatsen wit van de wilde aardbei-bloesem.

De Dammerkade, die wij nu betreden, ligt geheel open tusschen groote uitgestrektheden water, nu fel bewogen door de harde Zuidwester, zoodat het schuim op het pad spat. De regen jaagt van rechts tegen ons aan.

Een bruine kiekendief vliegt juist boven de lage toppen der elzen. Hij zoekt eieren en jonge vogeltjes. Als hij zweeft, zijn de tippen van zijn breede vleugels naar boven

omgekruld. De jager hier noemt hem „krem” en hij zet klemmen uit, om de schadelijke roover te vangen.

Recht voor ons ligt Ankeveen, het lange veendorp. De prachtige kastanje en de bruine beuk voor het huis, waar wij aankomen, herinneren aan het park van Nederhorst en doen denken aan de villapracht van 's Graveland en Hilversum.

Daarheen echter leidt onze weg niet. Wij gaan links, langs boerentuintjes met muurbloemen en viooltjes, sleutelbloem en judaspenning.

Het Polderhuis aan de Ankeveensche brug geeft ons gelegenheid, weer eens te beseffen, wat het eigenlijk is zich droog en warm te gevoelen. De vriendelijke herbergierster helpt ons aan alles, wat wij noodig hebben, maar

zij kan niet nalaten, eenige familielieden en kennissen, die zich op de natte Zondagmiddag natuurlijk doodelijk vervelen, uit hun huisjes te halen, om ze die gekke half verdrinken Amsterdammers te vertoonen.

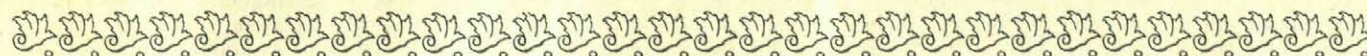
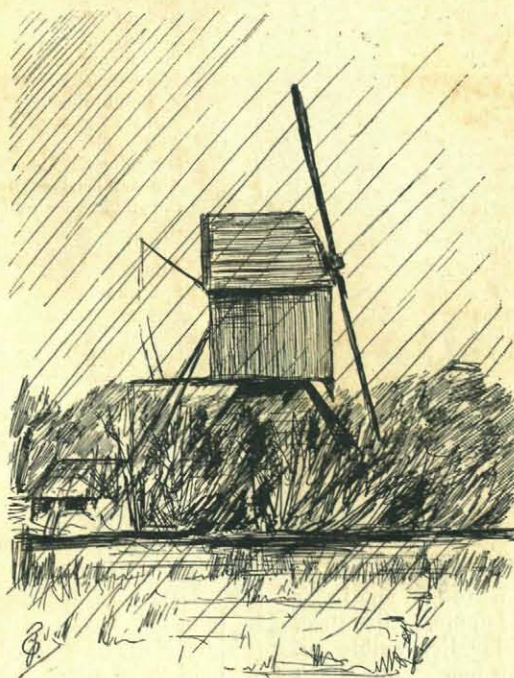
Als wij opstappen, houdt de regen werkelijk op en er komen lijnen in de grauwe massa, die zich in wolken schijnt te zullen verdeelen. De zon schemert wit op een plek er door heen en veroorzaakt een bijna onmerkbaar schaduw.

In de laagte langs de slootkant staan duizenden bloemen van *Menyanthes*; in de sloot zelf onafgebroken rijen *Hottonia*'s. Een roode reiger vliegt voor ons op en zet zich weer neder. Wij naderen tot op tien pas, dan haalt hij de nek in, springt op en zeilt met plumpe vleugelslagen een vijftig meter verder. Dat gaat zoo voort tot dicht bij Uitermeer. Nu eens staat hij aan deze, dan aan

gene zijde van de vaart. In het lage land om Uitermeer doen wij ons nog eens te goed aan de reuzenbouquetten van *Leucojum aestivum*, groote sneeuwkllokjes, die hier de zomer inluiden.

Als wij in het wachthuisje van de halte Keverdijk op de boemel wachten, betreft de lucht op nieuw. Onze laatste indruk is het molentje van de Broekerpolder, verdwijnend achter regenstrepen.

J. P. T.

Mei.

In Mei, dan leggen alle vogeltjes een ei, behalve de kwartel en de spriet; die leggen in de Meimaand niet.”

Als het gras maar lang genoeg is, dan legt de spriet, alias kwartelkoning (*Crex pratensis*) met midden Mei zijn eitjes al. De kwartel broedt pas in Juni, maar er zijn wel meer vogels, die zoo laat beginnen; o. a. de Zilvermeeuw, de Fuut, de Bosch-rietzanger, het Baardmannetje. Verscheidene vogels, die in Mei eieren

leggen, doen dat dan ook al voor de tweede of derde keer in het jaar; b.v. de huismusch, de merel, de tijtjaf, de spreeuw, het witte kwikstaartje en de piepers.

De meeste van onze zoogdieren hebben ook jongen in deze maand, haas en konijn al voor de derde maal.

Een lijst van de bloemen en insecten, die in Mei te vinden zijn, zou ongeveer een heele aflevering van ons tijdschrift beslaan; onder verwijzing naar de beide artikelen: